

Олексенко Володимир Григорович
старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ ПРО ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ ПІДРОЗДІЛАМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

В умовах реформування кримінального процесуального та оперативно-розшукового законодавства України, під час розбудови правової держави, яка повинна відповідати стандартам законодавства Європейського Союзу, на органи Національної поліції України (далі – ОНП) покладається дуже важливе та надзвичайно відповідальне завдання саме по протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів. Ефективна протидія незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів може забезпечити високий рівень дотримання принципу законності в державі й суспільстві, захисту конституційних прав і свобод людини та громадянина України.

Інформаційно-аналітичне забезпечення протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів є одним із пріоритетних напрямів протидії злочинності. Якісно та ефективно здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення протидії цим злочинам неможливо без запровадження інноваційних технологій, що є одним із головних напрямів високорозвинених країн.

Запровадження досягнень інформаційної епохи у вигляді сучасних комп'ютерно-інформаційних і телекомунікаційних технологій у діяльності правоохоронних органів України є першим кроком до входження у Єдину Європу, наближення до стандартів ЄС.

Інформаційно-аналітичне забезпечення виявлення, документування та розслідування злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, має певну специфіку. Розслідування злочинів даної категорії носить дослідницький та пошуковий характер. Злочинці стають дедалі більш досвідченими, використовують для вчинення злочинів сучасні інформаційні технології та телекомунікаційні засоби. Крім того, сучасна злочинність швидко пристосовується до методів боротьби з нею, зокрема шляхом активної протидії оперативно-розшуковим заходам.

Інформаційно-аналітичне забезпечення – це процес створення оптимальних умов задля задоволення інформаційних потреб та реалізації посадових обов'язків органів державної влади на основі формування та використання інформаційних ресурсів, з метою вирішенні інформаційно-аналітичними засобами не лише проблем захисту від загроз, що виникають, а, насамперед, завчасному викритті і попередженні суб'єкта управління про причини та умови, що можуть сприяти виникненню ранніх ознак цих загроз, а саме: ризиків, небезпек і викликів.

На теперішній час існує низка проблем щодо інформаційно-аналітичного забезпечення оперативно-розшукової протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, а саме:

- неналежне фінансування;
- недостатня кількість підготовлених категорій фахівців у галузі інформатизація, які здійснюють аналітичне забезпечення оперативно-розшукової протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів;
- відсутність автоматизованих інформаційних систем (баз даних), які б впорядковували та систематизували в усіх областях України інформацію щодо осіб, які причетні до скоєння кримінальних правопорушень пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів;
- наявність об'єднаної з різними автоматизованими інформаційними системами в єдину систему з інтегрованим територіально – розподіленим банком даних;
- відсутність єдиної нормативно-правової бази організації і функціонування системи інформаційного забезпечення ОГП.

Для реалізації кожного з цих напрямів доводиться вживати організаційні і технічні заходи, які повинні сприяти формуванню єдиних підходів до вирішення проблем інформаційного забезпечення підрозділів протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів.

Разом з цим, відповідно до п. 18. ст. 8 Закону України «Про оперативно розшукову діяльність», підрозділи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність для виконання завдань оперативно-розшукової діяльності надається право створювати і застосовувати автоматичні інформаційні системи. Також у ст. 25 Закону України «Про Національну поліцію України» (Повноваження поліції у сфері інформаційно-аналітичного забезпечення), закріплені наступні норми:

1. Поліція здійснює інформаційно-аналітичну діяльність виключно для реалізації своїх повноважень, визначених цим Законом;

2. Поліція в рамках інформаційно-аналітичної діяльності:

- формує бази (банки) даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України;
- користується базами (банками) даних Міністерства внутрішніх справ України та інших органів державної влади;
- здійснює інформаційно-пошукову та інформаційно-аналітичну роботу;
- здійснює інформаційну взаємодію з іншими органами державної влади України, органами правопорядку іноземних держав та міжнародними організаціями.

3. Поліція може створювати власні бази даних, необхідні для забезпечення щоденної діяльності органів (закладів, установ) поліції у сфері трудових, фінансових, управлінських відносин, відносин документообігу, а також міжвідомчі інформаційно-аналітичні системи, необхідні для виконання покладених на неї повноважень.

4. Діяльність поліції, пов'язана із захистом і обробкою персональних даних, здійснюється на підставах, визначених Конституцією України, Законом України "Про захист персональних даних", іншими законами України.

При цьому, основна мета інформаційно-аналітичного забезпечення оперативно-розшукової протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів – це створення умов для оперативної обізнаності працівників ОНП, які безпосередньо займаються виявленням осіб, які вчинили злочини, готують вчинення злочинів, переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання, тобто підвищення ефективності протидії злочинам пов'язаним з незаконним обігом наркотиків.

Для створення єдиної системи інформаційного забезпечення ОНП, яка фактично є сукупністю комп'ютерних інформаційних підсистем, об'єднаних в інтегрований банк даних, необхідно здійснити ряд заходів:

- на організаційному та відомчому рівні прийняти рішення щодо обґрунтування необхідності створення зазначеної системи;
- розробити відповідне технічне завдання для її розробки та окреме програмне забезпечення щодо обліків незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, яким забезпечити ОНП;
- перейняти відповідний розпорядчий документ щодо регламенту, використання та впровадження зазначеної підсистеми;
- внести необхідні зміни, які регламентують функціонування та використання у службовій діяльності відомчих інформаційних ресурсів, у зв'язку із впровадження даної інформаційної підсистеми;

- в усіх ОНП здійснювати збір інформації за даним напрямом службової діяльності;

- розробити та затвердити наказ із настановою або положенням про порядок введення інформації до облікових баз даних;

- розробити та впровадити ряд організаційно-технологічних заходів захисту від несанкціонованого доступу до інформаційного забезпечення на всіх рівнях ОНП.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що інформаційно-аналітичне забезпечення оперативно-розшукової протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів – це передбачена законодавством України система запроваджених заходів, спрямована на збір, узагальнення, аналіз, зберігання та використання інформації, у тому числі з обмеженим доступом, що має значення для вирішення завдань оперативно-розшукової діяльності та спрямована на підвищення ефективності протидії злочинності.

Бібліографічні посилання

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. 1996.

2. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. Ст. 303 (із змінами та доповненнями).

3. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII.

4. Захаров В.П. Інформаційне забезпечення боротьби зі злочинністю: монографія. – Львів: ЛьвДУВС, 2008. 472 с.
